

Nr 780

Av herr **Hedlund m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 45, med förslag till lag angående ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 381) om allmän försäkring, m. m.*

(Lika lydande med motion nr 661 i Första kammaren)

Folkpensionärerna har sedan det stora principbeslutet år 1958 tillförts standardhöjningar vartannat år, nämligen 1960, 1962 och 1964. Centerpartiet och folkpartiet har krävt, att folkpensionärerna skall tillföras årliga standardförbättringar. I statsverkspropositionen och den nu föreliggande propositionen nr 45 föreslås en standardhöjning av folkpensionerna fr. o. m. den 1 juli 1965 med 150 kr. för ensam pensionär och 115 kr. för var och en av två pensionsberättigade makar. Förslaget torde få tolkas som en avsikt från regeringens sida att godta vårt krav på årliga standardhöjningar för folkpensionärerna, även om departementschefen inte direkt utsäger detta.

Med nuvarande antal indextillägg blir ålderspensionens årsbelopp därmed 4 000 kr. för ensam pensionär och 6 250 kr. för två pensionsberättigade makar tillsammans. Dessa belopp ligger något under den nivå som allmänna pensionsberedningen förutsatte för innevarande tidpunkt. Enligt pensionsberedningens förslag skulle tyngdpunkten i standardförbättringarna för folkpensionärerna ligga på den tidigare delen av målsättningsperioden 1958—1968. Folkomröstningskampanjen år 1957 och riksdagens principbeslut år 1958 måste anses ha haft samma innebörd. Resultatet har i verkligheten blivit så, att tyngdpunkten i höjningarna förskjutits till reformperiodens senare del. Upprepade krav från vårt håll på snabbare höjningar i inledningskedet avslogs. Den numera stegrade höjningstakten svarar dock i stort sett mot de i principbeslutet för år 1968 angivna målsättningsbeloppen, 3 600 resp. 5 400 kr. i 1957 års penningvärde.

Det är enligt vår mening angeläget att pensionärerna genom folkpensionsförmånerna tillförsäkras en skäligen andel av välståndet. Avgörande för standardhöjningarna för folkpensionärerna måste sålunda vara den realinkomstökning som tillkommit och i framtiden tillkommer de aktiva grupperna. Under de senare åren har de aktiva grupperna i allmänhet uppnått standardhöjning i väsentligt snabbare takt än vad man räknade med vid principbeslutet om folkpensionerna år 1958. Det bör enligt vår mening vara

självkärl att den eftersläpning i folkpensionsförmånerna som härmed inträtt snarast möjligt inhämtas genom standardhöjningar av folkpensionerna efter nuvarande målsättningsperiod, dvs. efter år 1968.

Redan år 1958 föreslogs från vårt håll att riksdagen rörande de allmänna riktlinjerna för den framtida folkpensioneringen skulle uttala att folkpensionärerna skulle tillförsäkras skälig del av de allmänna standardförbättringarna även efter år 1968. Då liksom vid senare tillfällen avvisades emellertid vårt förslag av riksdagen. I fjolårets statsverksproposition uttalades emellertid att standardhöjningar av folkpensionerna borde genomföras även efter år 1968, bl. a. på grund av att vid denna tid blott en mindre del av pensionärerna har allmän tilläggspension utöver folkpensionen. De frågor som står i samband härmed borde enligt departementschefen utredas i god tid före år 1968. Någon sådan utredning har emellertid hittills inte tillsatts.

I den år 1962 antagna lagen om allmän försäkring, som till här aktuell del avsetts träda i kraft år 1968, anknöts folkpensionsnivån till vissa procentuella andelar av basbeloppet inom den allmänna tilläggspensioneringen — till 90 % av basbeloppet för ensam pensionär och till 67,5 % för vardera av två pensionsberättigade makar. Denna fixering till basbeloppet möjliggör följsamhet i förhållande till penningvärdeförändringar men är direkt till hinder för standardförbättringar av folkpensionerna. En ny konstruktion måste sålunda i sistnämnda syfte utformas. Såsom vi framhållit aktualiseras frågan också av att folkpensionsförmånerna nu inte motsvarar den del av den allmänna levnadsstandard som förutsattes vid principbeslutet år 1958. Enligt vår mening är det därför angeläget att en parlamentarisk utredning rörande målsättning och metod för standardhöjningar av folkpensionerna efter år 1968 verkställas skyndsamt, så att folkpensionsnivån snarast möjligt kan höjas på det sätt som den allmänna välståndsökningen motiverar.

De nuvarande folkpensionsförmånerna måste i förhållande till den standard som de aktiva grupperna i allmänhet har betecknas som otillräckliga för de pensionärer som i stort sett inte har andra inkomster eller tillgångar. I framtiden kommer huvuddelen av pensionärerna att få en tillfredsställande trygghet genom folkpensioneringen och tilläggspensioneringen tillsammans. Det är sålunda det nuvarande läget och en tid framöver som kännetecknas av att stora grupper av pensionärer befinner sig i ekonomiskt otillfredsställande förhållanden. De som nu är folkpensionärer eller blir det de närmaste åren framöver har genom sina arbetsinsatser möjliggjort det välstånd som de aktiva grupperna i dag uppnått. Enligt vår mening är det orimligt att stora grupper av pensionärer nu och ett antal år framöver skall tvingas leva på en standard som är så väsentligt lägre än såväl den nuvarande aktiva befolkningens som de framtida pensionärernas. Självklart är att lösningen av detta problem måste sökas inom folkpensioneringens ram. Då det sålunda måste förutsättas att de allmänna standardhöjningarna av folk-

pensionsförmånerna inte inom de allra närmaste åren kan medge en tillfredsställande standardförbättring för de avsedda grupperna, är det sålunda nödvändigt att andra möjligheter öppnas.

Inom nuvarande folkpensioneringssystem är främst de kommunala bostadstilläggen härvid av intresse. I den nu framlagda propositionen nr 43 föreslås på grundval av 1958 års skatteutjämningskommittés betänkande att kommunerna helt skall bestrida kostnaderna för de kommunala bostadstilläggen. Samtidigt föreslås i propositionen dels att staten helt skall överta kostnaderna för de av staten fastställda folkpensionsförmånerna, dels att ett allmänt skatteutjämningsbidrag med större utjämningseffekt än nuvarande system skall införas. I den förevarande propositionen nr 45 föreslås de ändringar i lagen om finansieringen av folkpensioneringen som föranledes av propositionen nr 43.

De kommunala bostadstilläggen utgör en möjlighet att ge pensionärer som är i behov av det en standardförbättring. Men möjligheterna härtill är i realiteten beroende av kommunernas ekonomiska bärkraft. Numera utgår kommunala bostadstillägg i stort sett i alla kommuner. Det förhållandet att maximibeloppen varierat kraftigt, från 100 kr. till över 2 000 kr., är i huvudsak uttryck för kommunernas varierande ekonomiska förmåga vid den kostnadsfördelning som hittills gällt mellan kommunerna och staten. Med den omfördelning som föreslås i propositionen nr 43 och bekräftas i förevarande proposition nr 45 bör kommunerna visserligen få ökade möjligheter att lämna bostadstillägg. Men många kommuner med svagt skatteunderlag och stort antal pensionärer får dock fortfarande svårigheter att utge bostadstillägg i den utsträckning som måste eftersträvas. Man får då fortfarande räkna med att många folkpensionärer inte kan garanteras den önskvärda standarden.

Till kommunalskatteutjämningskommitténs betänkande fogade ledamoten Eric Carlsson ett särskilt yttrande med förslag om att staten skulle svara för ett grundbelopp i bostadstillägget, förslagsvis med 400 kr. för ensamstående pensionär och 600 kr. för två pensionsberättigade makar tillsammans. För bostadstilläggsbelopp över det statliga grundbeloppet skulle kommunerna då själva få bestrida kostnaderna. Ekonomiskt svaga kommuner med förhållandevis stort antal folkpensionärer skulle härigenom få en önskvärd lättnad och pensionärer som är i behov av bostadstillägg skulle kunna få standardförbättring i förhållande härtill.

Det är enligt vår mening givetvis önskvärt att de allmänna folkpensionsförmånerna kan förbättras i så väsentlig utsträckning att det inkomstprövade bostadstillägget inte behöver ingå i pensionsystemet. Med den pensionsnivå som nu gäller kan detta emellertid inte vara en aktuell målsättning. Bostadstillägget är enligt vår mening den smidigaste vägen att i nuvarande läge tillgodose trygghetsbehovet för de pensionärsgrupper som utöver de allmänna folkpensionsförmånerna har inga eller obetydliga inkomster el-

ler tillgångar och sålunda vid nuvarande folkpensionsnivå inte har en tillfredsställande pensionering. Det måste här såsom framgått bli fråga om förhållandevis avsevärda pensionstillägg. Man måste då räkna med att kommuner med svag ekonomisk bärkraft inte på egen hand kan klara uppgiften. Principiellt måste det också anses orimligt att kommunerna skall bära en stor del av bördan av en nödvändig förbättring av standarden för stora grupper folkpensionärer. I princip bör folkpensioneringen anses vara en helt statlig angelägenhet.

På grundval av vad vi ovan anfört förordar vi att det kommunala bostadstillägget utformas med ett statligt grundbelopp i botten. Syftet att bereda de avsedda pensionärsgруппerna en tillfredsställande pensionering torde nödvändiggöra att det statliga grundbeloppet blir förhållandevis stort. Dessa problem bör utredas så skyndsamt att förslag till frågans lösning kan föreläggas redan 1966 års riksdag.

Med hänvisning till vad ovan anförts får vi hemställa,

att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 45 i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla

1) om tillsättande snarast av en parlamentarisk utredning av frågan om målsättning och metod för standardhöjningar av folkpensionsförmånerna efter 1968 i enlighet med vad som anförts i motionen;

2) om så skyndsamt prövning av frågan om införande av statligt grundbelopp i det kommunala bostadstillägget, att redan till 1966 års riksdag förslag kan framläggas i syfte att ge de grupper av pensionärer, som nu icke har en tillfredsställande pensionering, en önskvärd standardförbättring, i enlighet med vad i motionen har anförts.

Stockholm den 30 mars 1965

Gunnar Hedlund

Lars Eliasson

Nils G. Hansson

i Sundborn

i Skegrie

Sven Vigelsbo

S. G. W. Wahlund

Harald Larsson

i Hedenäset

Gustaf Svensson

John Eriksson

i Vä

i Bäckmora